
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:9

Kyrkomusik och kompetensförsörjning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner som lyfter frågan om kompetensförsörjning. Utskottet noterar att det finns stora utmaningar när det gäller rekryteringen till de kyrkliga profilerna och det gäller särskilt för kyrkomusiker. Motionerna har olika ingångar i denna problematik.

I motion 2023:33 föreslås en utredning av kompetensförsörjningen i Svenska kyrkans samtliga stift. Utskottet anser att motionens förslag är för opreciserat och brett och föreslår därför avslag.

I motion 2023:38 föreslås en utredning av huruvida musikundervisning för samtliga kyrkomusiker kan bli reglerad i kyrkoordningen. Även om utskottet värnar kyrkomusikernas musikundervisning anser det att kyrkoordningsreglering inte är rätt väg att gå.

I motion 2023:77 föreslås att kyrkostyrelsen utreder ökad grad av nationell finansiering av folkhögskolornas kantorsutbildning, vilket utskottet anser är rimligt utifrån ett rättviseperspektiv och mot bakgrund av folkhögskolornas försämrade ekonomiska läge.

I motion 2023:86 föreslås att kyrkostyrelsen samordnar och intensifierar arbetet med kompetensförsörjning av kyrkomusiker. Utskottet anser att motionärens förslag är angeläget och att den nationella nivån bör göra detta inom ramen för sitt stödjande- och främjandeuppdrag.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:33,
2. avslå motion 2023:38,
3. bifalla motion 2023:77,
4. bifalla motion 2023:86.

Motionernas förslag

Motion 2023:33 av Margaretha Herthelius, Kompetensförsörjningsplan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda kompetensförsörjningen i Svenska kyrkans samtliga stift.

Motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl., Kyrkomusikers undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en ändring i kyrkoordningen som innebär att kyrkomusiker alltid har med musikundervisning i sin tjänst.

Motion 2023:77 av Fredrik Modéus m.fl., Nationell finansiering av kantorsutbildningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att i högre grad än idag finansiera kantorsutbildningen med nationella medel.

Motion 2023:86 av Lena Petersson, Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt intensifiera och samordna arbetet med att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Ansvar, mål och insatser för kompetensförsörjning

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna. Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingarnas liv också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare.

Stiftens och den nationella nivån har kontinuerlig dialog kring kompetensförsörjning både mellan förtroendevalda och mellan tjänstepersoner men den nationella nivån har inte fått något utvidgat uppdrag att arbeta med rekryteringsfrågor varken vad gäller kyrkomusiker eller andra yrken.

Kyrkostyrelsens musikråd är ett rådgivande organ till kyrkostyrelsen och har enligt sin instruktion ansvar att utforma förslag till strategier med utgångspunkt i Svenska kyrkans plattform för musik avseende bland annat utbildningsfrågor, kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Det finns flera exempel på initiativ från olika nivåer inom kyrkan för att främja församlingarnas rekrytering av kyrkomusiker och andra yrkeskategorier. Här kommer några exempel:

- ◆ **Organister i framkant** är ett samarbetsprojekt som nationell nivå initierat tillsammans med föreningen för Göteborgs internationella orgelakademi (FGIOA). Målet är att fånga upp intresset för yrket som organist och kantor och orgeln som instrument för att få fler att välja det som yrke i framtiden.
- ◆ **ungresurs.nu – ett praktikår i Svenska kyrkan**, är ett utbildningsår för unga vuxna mellan 18 och 25 som får möjlighet att göra praktik inom Svenska kyrkan. Det är en möjlighet för rekrytering till yrken i Svenska kyrkan. Huvudmän är Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift, Göteborgs stift och Hellsjöns folkhögskola.
- ◆ Programmet **Framtidstro** i Växjö stift är ett exempel på det arbete som görs i stift och församlingar för rekrytering till de kyrkliga profilyrkena. Inom ramen för programmet kan exempelvis en ung vuxen vara trainee i församling, eller ett barn

lära sig spela orgel gratis, rustas som ung ledare eller gå en ettårig kurs för att jobba i församlingsverksamhet.

Exemplen ovan pekar mot församlingen och det lokala sammanhanget som den rekryterande miljön där de flesta kommer i kontakt med kyrkans verksamhet. Svenska Kyrkans Unga kan särskilt noteras som en rekryteringsbas i detta sammanhang.

Kompetensförsörjning

Rikstermbankens definition av kompetensförsörjning är: ”På kort och lång sikt säkerställa att verksamheten har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. kompetensanalys, kompetenskartläggning och kompetensförsörjningsplan, genomförande av planerade aktiviteter, samt uppföljning”. Kompetensförsörjning omfattar med andra ord olika delar som behovsanalys, utbildning, rekrytering samt fortbildning och omsorg om befintliga medarbetare.

Flera stift gör kartläggningar och analyser inom detta område i det egna stiftet. Det kan exempelvis handla om att inventera antal tjänster som finns inom de olika profilerna och hur många som är tillsatta. Detta ingår i stiftets främjandeuppdrag. Varje arbetsgivare har ansvar att göra en egen kompetensförsörjningsplan. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder utbildningar relaterade till kompetensförsörjning, bland annat om arbetsledning, arbetsrätt, arbetsmiljö, bemanning och organisationsförändring. De har också lönestatistik som kan vara relevant för kompetensförsörjning.

Vissa kartläggningar och analyser har även gjorts på den nationella nivån. Exempelvis har Nyckeln i Svenska kyrkan publicerat två artiklar. Den ena är från 2013 och tittar på utvecklingen av bland annat antal anställda och typer av tjänster/uppdrag 2002–2012. Den andra är från 2016 och handlar om unga ledare som väg in i ett aktivt församlingliv. Den undersöker hur unga ledare rekryteras och tittar på resultaten av denna rekrytering bland annat från ett jämställdhetsperspektiv.

Någon helhetsbild eller analys kring kompetensförsörjningens alla olika delar för alla profilyrken inom hela Svenska kyrkan finns inte.

Reglering av kyrkomusikers uppdrag

I kyrkoordningens sjunde avdelning finns regleringar kring vigningsuppdragen, biskop, präst och diakon. I inledningen beskrivs deras respektive uppdrag. Där nämns också kyrkomusikers uppdrag övergripande: ”Församlingspedagoger, kyrkomusiker och andra anställda bidrar i sina befattningar direkt eller indirekt till att församlingens grundläggande uppgift i gudstjänst, undervisning, diakoni och mission blir utförd”. I 34 kap. 1, 2, 15 §§ kyrkoordningen står att i varje församling ska finnas minst en kyrkomusiker och det regleras vem som är behörig att vara kyrkomusiker. Kyrkoordningen innehåller inget ytterligare om kyrkomusikernas uppdrag eller uppgifter. Det förutsätts dock i 17 kap. att kyrkomusiker ska vara delaktiga i olika typer av beslut eller samråd som rör gudstjänstlivet. Kyrkomusikers uppgifter regleras i detalj lokalt och individuellt, exempelvis genom församlingsinstruktion, arbetsbeskrivningar och anställningsavtal.

Tidigare föreskrifter gjorde kyrkomusiker skyldiga att avsätta tid för undervisning i orgelspel, men detta ändrades redan 1990 och sedan dess har det varit upp till varje arbetsgivare att avgöra om undervisning ska ingå i en kyrkomusikers tjänst. Det finns ingen sammanställning av hur vanligt det är att kyrkomusiker erbjuder fri musikundervisning idag.

I dag finns några inslag av orgelmethodik och körmethodik, dvs studier i orgelundervisning och körledning, i kyrkomusikers fackutbildning.

Folkhögskolornas kantorsutbildning

I kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026 finns ett avsnitt om strategisk kompetensförsörjning. Avsnittet finns under målbild 1: ”År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar”. I avsnittet står bland annat följande:

Mot bakgrund av den rådande bristen på kyrkomusiker har kyrkostyrelsen genomfört en översyn av de kyrkomusikerutbildningar i landet som leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på C-nivå samt ger behörighet att anställas på kantorsbefattning. Kyrkostyrelsen avser att utifrån översynens resultat förstärka kyrkomusikalisk utbildning, vilket innebär en utökad kostnadsram för kyrkomusikutbildningen. Kyrkostyrelsen kommer också att tillvarata resultatet från den genomförda utredningen av prästutbildningen och göra eventuella förändringar av utbildningen under planeringsperioden

I skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen en satsning på kyrkomusikerutbildningar genom ett höjt bidrag från 2,9 miljoner till 5,6 miljoner (2024) som kan användas både till att höja bidraget och till att möjliggöra kantorsutbildning (C-nivå) på ytterligare orter genom avtal med fler folkhögskolor. Dialog med folkhögskolorna pågår. Dessa insatser görs mot bakgrund av en översyn av kyrkomusikerutbildningen som pågår och har som syfte att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna.

Folkhögskolornas kantorsutbildning finansieras idag huvudsakligen genom statliga medel men stiftet är också stora bidragsgivare. Den nationella nivån betalar idag en mindre del, uppskattningsvis runt 10–15 procent av kostnaden för utbildningen, en viss summa per skola och per elev. Beloppen och andelen som stiftet betalar varierar.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Rekrytering

Vid kyrkomötet 2022 behandlade kyrkolivsutskottet två motioner om kyrkomusikerutbildning, motion 2022:47 som föreslog en informationskampanj för att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker samt motion 2022:52 som föreslog ett ekonomiskt garantistöd till Marie Cederschiöld högskola för att möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023. I utskottets betänkande (KI 2022:7) noterades att det finns problem med rekrytering till kyrkomusikeryrket men utskottet såg stift och församlingar som de informerade och rekryterande miljöerna snarare än den nationella nivån och föreslog därför att kyrkomötet skulle avslå motion 2022:47. Utskottet föreslog däremot bifall till motion 2022:52, att tilldela resurser till Marie Cederschiölds högskola inom ramen för befintlig budget för att förhindra att utbildningen lades ner med risk för mindre antal framtida kyrkomusiker. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2018 avsågs motion 2018:1 om att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att notera att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och att stiftet inte hade begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna (betänkande KI 2018:1).

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2017:7 behandlades två motioner om rekrytering: motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftet stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med

förslag att uppdraga till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan för rekrytering av anställda och ideella medarbetare och att inrätta en nationell centrumbildning för rekryteringssatsningen. Utskottet föreslog att den första motionen skulle anses besvarad med motiveringen att kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen såg på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på den andra motionen med att det är en uppgift för församlingar och stift att främja församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Musikundervisning

Till kyrkomötet 2018 kom förslag i motion 2018:87 om att reglera i kyrkoordningen att församlingar av en viss storlek skulle erbjuda fri musikundervisning. I betänkandet (KI 2018:1) bejakade utskottet motionärens intention att genom fri musikundervisning i församlingarna skapa en rekryterande miljö för framtida kyrkomusiker. Utskottet ansåg däremot att en sådan reglering inte kan finnas i kyrkoordningen utan bör regleras lokalt, t.ex. i församlingsinstruktionen eller i kyrkomusikers arbetsbeskrivning. Utskottet lyfte också möjligheten för församlingar att samarbeta i frågan, t.ex. genom att samla kompetensen för orgelundervisning kontraktsvis. Utskottet förutsatte vidare att kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens musikråd fortsätter följa frågan och att församlingar och stift ges det stöd de efterfrågar inom ramen för den nationella nivåns uppdrag. Utskottet föreslog avslag av motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

År 2009 behandlades två motioner om musikverksamheten i Svenska kyrkan i betänkandet KI 2009:5. I motion 2009:56 ville motionären se musikskolor i pastoraten och i motion 2009:79 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en arbetsgrupp med fokus på orgelpedagogiska frågor. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna. Utskottet menade att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna men att det inte var realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en Svenska kyrkans musikskola som föreslogs i motionen. Gällande frågan om en arbetsgrupp för orgelpedagogiska frågor konstaterade utskottet att det redan pågick ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker och att kyrkostyrelsen uppmuntrade församlingar och stift att intensifiera samarbetet med andra aktörer på samtliga nivåer i Svenska kyrkan. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2023:33 Kompetensförsörjningsplan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:33.
--

Utskottet delar motionärens bild av att många stift har svårigheter att rekrytera personal inom Svenska kyrkans profilyrken och att det finns omfattande rekryteringsproblem i flera stift. Utskottet noterar att enligt kyrkoordningen är det tydligt att stiftet och församlingarna ansvarar för rekrytering och att den nationella nivåns roll är att stödja stiftet där stöd behövs och efterfrågas. Utskottet anser att motionens förslag är för opreciserat och brett och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Motion 2023:38 Kyrkomusikers undervisning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:38.

Utskottet delar motionärernas bild av det akuta läget för rekrytering till kyrkomusikerutbildningen och ser att glappet mellan hur många musiker som finns och behovet av nya kyrkomusiker är väldigt stort. Vidare ser utskottet att kyrkomusikernas musikundervisning är viktig ur flera aspekter och betonar vikten av att den finns som ett självklart inslag i församlingarnas verksamhet. Detta kan göras på andra sätt än att varje kyrkomusiker åläggs ett visst antal undervisningstimmar. Utskottet anser inte att en kyrkoordningsreglering av kyrkomusikernas musikundervisning är rätt väg att gå. Utskottet ser i stället att det är stiftens ansvar att stödja och uppmuntra församlingar att erbjuda musikundervisning och att det är församlingarnas ansvar att detta sker på det sätt som fungerar lokalt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Motion 2023:77 Nationell finansiering av kantorsutbildningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:77.

Utskottet noterar motionärernas observation att de fyra folkhögskolorna som bedriver kantorsutbildning har stift som bidragsgivare och att dessa stift därmed tar ekonomiskt ansvar för utbildning av kantorer för samtliga stift. Utskottet anser att den nationella nivån har ett ansvar att utreda huruvida de olika kyrkliga bidragen till kantorsutbildningen och folkhögskolorna kan utformas på ett mer rättvist sätt. Utskottet vill i detta sammanhang peka på den nationella nivåns ansvar för utbildning som är inskrivet i inledningen till kyrkoordningens fjärde avdelning.

Utskottet noterar förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 om att stärka den kyrkomusikaliska utbildningen och välkomnar den indexhöjning och de utökade utbildningsplatser det kan innebära, men ser samtidigt att höjningen inte innebär en ökad grad av finansiering till folkhögskolorna.

Utskottet vill uppmärksamma folkhögskolornas försämrade ekonomiska förutsättningar och stämmer in i De Ungas Kyrkomötes oro över att det kan leda till sänkt ambitionsnivå eller nedläggning. Utskottet delar också De Ungas Kyrkomötes slutsats att utbildning av kantorer i högre grad än i dag bör finansieras av nationella medel. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionen.

Motion 2023:86 Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:86.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att behovet av utbildade kyrkomusiker är stort och anser att arbetet med rekrytering behöver intensifieras på alla nivåer i Svenska kyrkan. Utskottet noterar därför med glädje förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 om att stärka den kyrkomusikaliska utbildningen.

Utskottet anser att den nationella nivån, inom ramen för sitt främjandeuppdrag, skyndsamt måste intensifiera och bredda arbetet för att stödja rekrytering till kyrkomusikerutbildningen och rekryteringen av kyrkomusiker. Utskottet ser kyrkostyrelsens musikeråd som en viktig kompetens i detta arbete. Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller motionen.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:33.

Margaretha Herthelius

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:38.

Iris Denstedt-Stigzelius

Reservation 3

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut angående motion 2023:77 till förmån för ett besvarad-yrkande för motion 2023:77. Det som motionen efterfrågar genomförs redan, varför motionen hellre borde ha ansetts besvarad.

Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr

Särskild mening

Vi avger härmed en särskild mening angående kyrkolivsutskottets beslut om motion 2023:77. Det som motionen efterfrågar genomförs redan varför motionen hellre borde ha ansetts besvarad.

Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff